

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

KRÁMER MIKSA
KORMÁNYFÖTANÁCSOS
A PESTI CHEVRA 80 ÉVES ELNÖKE

V. évfolyam 20. szám.

1932. október 21

A címlap Berény Róbert rajza.

Ülőbutorok tisztítása lebontás nélkül, felelősséggel,
„KIRÁLY” VEGYTISZTÍTÓ
 festő és gőzmosógyár. Függetlenül, szőnyegek tisztítás esetén nyá-
 ron át **ingyenes megóvásban** részesülnek.
Budapest, IV., Magyar-utca 3. ~ Telefon: 85-1-29.
VII., Király-utca 15. ~ Tel.: J. 31-3-35.
Gyár: VI., Hajdu-u. 12-14. ~ Tel.: 93-1-95, 90-2-97.

TAUBER ÁRON

מייסד קושר מészárszéke
 BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 10. SZ.
 Telefon: J. 422-85.

A pesti izr. nitk. Rabbiságának fel-
 ügyelete alatt. Elsőrendű cukorgyári
 hizlalásból származó marha-, borju-
 és birkahusok. Vágott baromfi áru-
 sítás! Rendelések házhoz szállítatnak.

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-
 u. 45. sz. alól VI. KIRÁLY-UTCA 58.
 ALÁ HELYEZTEM ÁT

Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Pesztó, divatszövet, és szabókellékek
 áruháza. Billiárd, játékasztal és
 íróasztal posztók. Ebédlőasztal,
 padló- és dekoráció filcek.

KUFFLER ÉTTEREM

Flisvert
 kóser
 házikoszt

1902. ÓTA FENNÁLL. Egy terem-
 mel kibővítve, újonnan átalakítva.

VI., Vilmos császár-ut 39. (Hajós-utca sarkán)
 Menürendszer délben, este.

SIREMLÉKEK

bel- és külföldi márványokból leg-
 olcsóbb árban részletfizetésre is
 kaphatók. - Tervrajzok díjtalanul

EICHBAUM MOR

sirkőgyáros

BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1-3.
 TELEFON: 24-5-74.

FAVORIT

ruhafestő és vegy-
 tisztító és gőzmo-
 só üzem

BUDAPEST, Paulay Ede-u. 51

Szombaton zárva.

Angol, francia uri divat fehérnemű és kalapkülönlegességek

Schulczer és Schwimmer

Budapest, VI. Andrássy-ut 47. szám.

Telefon: 14 5-99.

Akar Ön mindig elegáns és tartós cipőben járni?

Ha igen, akkor keresse fel a **Grünbaum-féle**

„MODELL CIPŐSZALONT” BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-U. 10
 (Operával szemben.)

Érzékeny lábait meggyógyítom cipőimmal.

Javítások jutányos áron a legszebb kivitelben készülnek

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Rosszabbak vagyunk elődeinknél?

Vallásosabbak és jobbak, vagy pedig vallástalanabbak és rosszabbak vagyunk elődeinknél? ez oly kérdés, mely még Jomkippur után is rezeg lelkünkben és amelyet, mint a cintányér utórezgését a rátett ujj, felfog a Sátorosünnep avval a felhívással, hogy „vigadjatok ünnepeiteken“. Vigadni csak akkor lehet, ha meg vagyunk nyugtatva életünk értéke, haladóutunk helyessége tekintetében. Máskülönben hogyan remélhetnők és mi alapon kérhetnők, hogy „Isten állítsa helyre Dávid roskadozó sátrát“?

Egy régi rabbi egyszer az utolsó szelichot napon oly nagyhatásu prédikációt mondott, hogy nemcsak könnyeket fakasztott a szemekből, hanem csodák-csodájára, pénzdarabokat a zsebekből is. Egyik áhítatos hallgatója a prédikáció alatt nagyot markolt a zsebében, hogy majd hazamenet a szegények között kiossza. Nyomban a templom bejáratánál nem talált kéregetőket, ment tehát tovább és izzadt a keze a markolástól, de minél tovább haladt, annál jobban lohadt az adakozási eltökéltsége és folyton egy-egy pénzdarabot hullajtott vissza zsebébe, úgy hogy a végén mind ottmaradt. A rabbi ezt lelki szemeivel látta és ezért legközelebb, Sátorosünnepen már az emberi örömökről áradozott beszédében, hátha ez maradandóbb hatással lesz hallgatóira és a boldogság tudatraébredése inkább bírja rá annak megosztására. Ugyanigy járt el Isten, amikor a jomkippuri vezeklőhangulat után a Sátorosünnep vigasságát rendelte el. Elgondolkozhatunk mi is azon, van-e okunk a vígasságra, van-e valami állandó, biztató életünk folyásában, erkölcsi kulturánk gyarapodásában?

Mi legyen a mércéje, a kritériuma a közerkölcsiség javulásának, vagy alábbszállásának?

A vallásosság mértékét a lelkiség erejében, a megilletődöttségi hullám rezgésmennyiségében találjuk meg. Ilyen szemmel nézve, a

Jomkippur még mindig fényes bizonyítékául szolgál annak, hogy a zsidóság vallásos és vallásossága nem csökken a formák abban hagyása arányában. Vannak, akik minden szombatot megünnepelnek, vannak, akik ünnepnapokon érzik magokat készletve vallásos érzésüknek kifejezést adni, vannak olyanok is, akik ezeket is elhanyagolják, de Roshasonóra áldozat árán is megjelennek a templomban, sőt vannak olyanok is, akik a második napon már elmaradnak, mert nem értik, hogy ugyanazt az eszmét két egymásutáni napon, teljesen egyésugyanazon formákkal és imádságokkal kell kifejezésre juttatnunk, de éber a vallásos lelkiismeretök a Jomkippur várásában és ez a nap hetekre előnti lelküket élményanyaggal. Más ez a nap, mint más vallás bármely ünnepe, amely naptári adottság, állami és társadalmi berendezés, magától jön, mint az álom, vagy a születésnap. A Jomkippur áldozatot követel több tekintetben és ez az áldozat ránk oly kedves, mint a szerelmesnek a virágvásárlás. Hitvallás napjának fordíthatnók, funkcióját tekintve.

Hogy a régiek még sirtak a bűnbánó imáknál, mi pedig nyugodtan, halkán elénekeljük a karral, ez csak az általános érzelmi lehiggadásnak tünete, amely az emberiség lelkében épügy megy végbe, mint a világmindenségben a kihülés. Nincs már oly forró könnyünk szeretteink elhalálzásakor sem, mint volt nagyapáinknak, nagyanyáinknak, kacagni sem tudunk már Homérosz emberei módjára, de a vallásosság mértékéül ez épügy nem szolgálhat, mint a kiseded sirásának hangossága az ő fájdmára. A bűnben való hitünk is erősen megcsappant, nem látunk a mindennapi emberi gyarlóságokban olyant, ami marcangolná lelkiismeretünket és mégis Jomkippurkor fehérbe öltözik, ha nem is a testünk, de legalább a lelkünk. És ép ebben áll a mi vallásosságunk előkelősége. Áhitjuk ugyszólván a bűntudatot, hogy legyen alkalmunk Isten elé járulni, mint a gyermek, mely valamely ürügy alatt keresi édesanyja közelségét.

A kegyelet a mai ember gondolkodásában már nem totemisztikus survival, nem függőség érzete a törzsök irányában, utilitarisztikus etika szempontjából még lelki pazarlás, de azért a kegyelet ünnepei és alkalmi ma nagyobb teret foglalnak életünkben, mint valaha. A gyermekek ma nagyobb függetlenséget élveznek, mint régente, külön öncélú társadalom tagjainak neveljük és nyügnék éreznek minden parancsot, minden tekintélykényszert, de semmi tekintetben nem rosszabbak a régieknél, serdült és felnőtt korban pedig oly példáit szolgáltatják a szülők iránti áldozatkészségnek, melyeket régente legendák örökítettek volna meg. Elvadult a testiség kultusza és az erkölcsiség határát surolja a strand-viselkedés, de ez le is vezet sok olyan kísértést, amely régebben katasztrófát idézett elő. Sok a panasz a házasság terén, a nő nem képes ma azt a kitartást tanusítani

férje mellett, mint régebben, a válás szinte pillanatnyi szeszélyé vált, de mily megható példáját látjuk az elváltak egymáshoz való nagylelkűségének.

A morálprédikátorok egyre lamentálnak, hogy a nő fényezésben és piperközésben éli ki minden tehetségét, de már Ezsajas és Jeremiás próféták is ugyanerről mennydörögtek. Ha pedig a mi korunk rovására írná valakí e társadalmi kórság szélesebb körökben való elterjedését, az szem elől téveszti, hogy ebben a kornak demokratikus életérzése is nyilvánul meg.

És nem megható az, amiben Ferrero, a nagy olasz történetíró a mai kor kiválóságának, erkölcsi előrehaladottságának tünetét látja, hogy uri leányok, fiatal hölgyek, kiket sem a háztartás, sem pedig a kenyérkereset le nem köt, rendszeres munkát fejtenek ki betegek ápolása, szegényekre való varrás és individualpszichológus gyermekgondozás körül?

Vallásos érzelem lüktet a cionizmusban is. Ne feledjük ugyanis, hogy egykor a nemzeti érzés, amikor kárt vallott, amikor hiábavalónak bizonyult a nemzeti reménykedés, a vallás érzelmébe menekült át, most pedig ezt a vallásos érzést sugározza ki, mint a kőszén az évezredekkel ezelőtt beléje fojtott napmeleget. Csüggünk tehát mi is a multon minden férfiasságunk és gondolati függetlenségünk mellett is és legboldogabb pillanataink azok, amelyekben gyermekkori érzelmeink utórezgését érezzük magunkban.

A vallásnevelőnek is szem előtt kell tartania, hogy nem parancsokkal, kesergéssel és dorgálással kell célja felé tartania, mert minden parancs csak ellenállást vált ki, hanem kimélnie kell a gyermeki lélek mélyén rejlő szabadságérzetet. Optimizmussal kell nevelnünk. Tudatossá kell tenni az ifjúságot afelől, hogy telve van jóra való eltökéltséggel, a munkában való gyönyörködéssel, a vallásos fellángolással, kegyelettel és ha rá is kell mutatnunk itt-ott megtévelyedéseire, ne zárjuk le evvel a hangulattal tanításunkat, hanem mielőbb haladjunk ama tanítás felé, hogy: „Vigadjatok ünnepeiteken!” Mert az ifjúság még mindig többet gondol öseire, mint azok gondoltak valaha őreá.

Dr. Fényes Mór.

A MAGYAR ZSIDÓNŐ NAPTÁRA. A zsidó leánygimnázium jóbarátainak és volt növendékeinek egyesülete adta ki ezt a hasznos kis naptárt, amely a zsidó ismeretek egész tárházát nyitja meg azoknak a nőknek, akiket az érzés kötelei fűznek a zsidósághoz, de maga a zsidó tudás „terra incognita” számukra. A naptár végigvezet a zsidó ünnepeken, hagyományokon és rituálén, érdekes cikkei pedig, amelyeket a legkiválóbb rabbik és zsidó publicisták irtak,

a zsidó nő történelmi szerepét, lelkivilágát és nemes hivatását világítják meg. A naptárt, mely feltétlenül hézagpótló munka, Zsoldos Jenő tanár szerkesztette elismerésre méltó avatottsággal.

JÓTÉKONYCÉLU TEADÉLUTÁN. A VIII—IX. kerületi nőegylet október hó 26-án, szerda délután 6 órakor a Bristol szálloda különtermében népkonyhája javára jótékony célú teadélutánt rendez. Belépőjegy uzsonnával együtt 2 P.

Válaszom a békefelhívásra

Irta: Dr. Kenéz-Kurländer Ede

Lowinger Samuel tanár nyilván sugalmazásra írt cikkében felhívja a felekezeti sajtót, hogy teremtsen békét és egyesít erővel munkálja a zsidóság ügyét. — Lowinger Samuel egy vidéki jesivabocher naivitasával nem veszi tudomásul, vagy úgy tesz, mintha nem tudná — k'ilo lo joda — hogy a legkülönbözőbb felekezeti lapok szerkesztői a legbékésebb és legbarátságosabb viszonyban vannak egymással s esetleges elvi ellentéteiket is áthidalja a kölcsönös megbecsülés és szeretet. A felekezeti szerkesztők egyedül Szabolcsi Lajossal állnak élesen szemben azon egyszerű okból, mert működését úgy felekezeti, mint magyar szempontból károsnak és végzetesnek tartják.

Löwinger Samuel egész cikkében megnyilatkozó naivitását betetőzi azzal, hogy pont Szabolcsi Lajost invocálja, mint aki a leghivatottabb volna a békét megteremteni. Ne vegye a tanár ur nagyképűségnek, ha erre azt válaszolom, hogy az általa olyan hön óhajtott békét a felekezeti sajtó berkeiben én volnék a leghivatottabb megteremteni. Én ugyanis tul vagyok már minden fiatalkori hivságon és bizonyos filozófiai és etikai magaslatról nézem a dolgokat — én chochom k'baal niszojon — aztán ami szintén fontos, személyileg teljesen elfogulatlan vagyok Szabolcsi Lajossal szemben, akivel soha semmiféle személyes ellentétben nem álltam.

Hiába van meg azonban bennem a hajlandóság a béke megteremtésére, ennek sajnos, majdnem elháríthatatlan akadályai vannak. Nem személy ellen folyik itt a küzdelem, hanem egy kamarilla és annak látható feje ellen, amely ráfekszik a felekezeti életre és felelőtlenül hogy a bibliában is megvagyom írva: „ubiarto huro mikirbecho“, irtsd ki a gonosz szellemet a közületből. Mi ez ellen a „gonosz“ ellen küzdünk minden lehető eszközzel, gyakran egyéni hajlamunk, sőt izlésünk ellenére, hogy megmentjük a

felekezet élő láját a pusztitástól, amelyet a benne őrlő szu visz véghez. L'sém somájim, folyik a harc, a szent küzdelem az Asmodáj ellen. Csak látszat szerint küzdünk mi egyes személyek ellen, mikor igyekszünk tekintélyüket lerombolni, befolyásukat megtörni, összeköttetéseiket meglazítani, barátaikat elidegeníteni és hiveiket felvilágosítani, hogy sikerüljön „biartó horó“, a gonosz szellemet kiirtani a felekezeti életből. Néha bizony kelletlenül és utálattal írjuk a harcos cikket, amelyeket a be nem avatott olvasó izléstelennek minősíthet, de e cikkek a valóságban mégis egy szent hadakozás eszközei.

Valamikor Biedl Samu dr. állt a harcosok élén és az ő szegedi megnyilatkozásaira felfigyelt az egész ország zsidósága. Ma Biedl ezt a harcot „pesti házi perpatvar“-nak minősíti, amiben persze téved a hajdan mindnyájunk által tisztelt vezér, mert mi csak az ő kezéből kihullott zászlót ragadtuk meg és fennem lobogtatva azt, tovább folytatjuk a harcot a végső győzelemig. Ez a harc a gonosz kártyakeverés ellen folyik, amely mint a rákfene pusztítja a felekezeti életet. Ez a harc az amaleki szellem ellen folyik, amely, harcról a bibliában meg vagyom írva, hogy a teljes győzelemig nem érhet véget és tartani fog daur-daur — időtlen időkig.

Közvetlen Kolnidré előtt irom e sorokat, mikor parancs is, de a hajlandóság is megvan az emberben kibékülni az ellenséggel, de nem a „roso“-val, a kárttevővel, akire vonatkozólag azt mondja a Szentírás: „én solajm“ nincs béke. Mégis a közelgő engesztelő napra való tekintettel, nem akarom harci riadóval befejezni cikkemet, hanem a holnapi liturgiából idézek: „hacofe leroso“ . . . szemmel tartja a kárttevőt, de szívesen várja a bűnbánó megtérését.

הצופה לרשע וחמץ בהצדקו

Beszélgetés a 80 éves Kramer Miksával

Kramer Miksa, a Pesti Chevra Kadisa elnöke méltóságos úr lett. Ezen semmi csodálkozni való nincsen. Ha valaki, mint ő, oly sok évtizedeken át munkálkodott önzetlenül a közért, akkor a legtermészetesebben kijár neki a méltóságos cím. Sokkal nagyobb csoda azonban, amit az isteni gondviselés művelt vele, amikor megengedte neki, hogy épen, egészségesen, testi és szellemi erőinek, munkabírájának és munkakedvének teljes birtokában léphette át a patriarchai kor, a nyolevanadik év küszöbét.

A nyolevan esztendő öregek a legritkábban láthatók a közélet porondján. Akinek megadatik ez a magas kor, az csöndes visszavonultságban „procul negotiis” tölti élete alkonyának tovasuhanó napjait. Kramer Miksa, ez a nyolevanéves „fiatalember” még nem érett meg a tétlen szemlélődés horaciusi boldogságára: élén áll — nem névleg de tetteleg — a legszentebb és legnemesebb zsidó intézménynek és reggeltől napestig dolgozik olyan kedvvel és olyan fáradhatatlanul, hogy erejük teljében levő ifjak is megirigyelhetnék érte. Ő a magyar zsidóság „great old man”-je. A nagy öregek kivesző fajtájának egy kivételes példánya. Egy ember, aki a mélyből jött és pozíciót, méltóságot, tiszteletet, szeretetet, mindent a maga energiájával verekedett ki a sorstól és az emberektől.

Most persze ünneplik, elárasztják a szeretet és a megbecsülés ezer megnyilatkozásával, ami nem nagyon van inyére. A munka embere Kramer Miksa, aki nem szereti a nyilvánosságot. Ez az interjú is kedve ellen való. Mikor felkeresük a Chevra elnöki szobájában és megtudja, miről van szó, ijedten

tiltakozik.

— Ugyan kérem, mire való ez? Végre kötélnek áll, de bizony nehezen indul az interjú. Látszik rajta, hogy nem szívesen beszél saját magáról.

— Mit mondhatok én magamról? — kezdi a nyilatkozatot. — Az életem története rövid, belefér egy szóba: dolgozom. Tizennégy éves koromban kezdtem a munkát és folytatom addig, míg az Isten engedi. Harmincegy évig voltam fővárosi bizottsági tag, sokáig a legkeresztényebb kerület, a Belváros előljáróhelyettese, a kommiun után bekerültem a Chevrához, ahol szívvel-lellekkel dolgozom ennek a nemes intézménynek érdekében.

Ez az egész, amit mond. Arról a világról se beszélne, hogy mi mindent csinált a Chevránál. Hogy a romjaiból építette újjá a Szentegyletet. Hogy zilált és zavaros pénzügyeit rendbeszedte. Hogy saját lelkes agitációjával sok emberbarátot birt arra, hogy alapítványt tegyen a Chevra céljaira. Hogy az Aggok Háza neki köszönheti újjászületését. Hogy minden idejét és energiáját a Chevrának szenteli. Mindezekről nem beszél, de közben is — dolgozik. Mialatt bent vagyunk, egymás után jönnek a szégyenyek. Kramer meghallgatja fájdalmas panaszukat és egymásután utalja ki nekik a jótékony pengőket.

— Látja. — mondja, mikor magunkra maradtunk — ez így megy folyton. Boldogan adok, amíg lehet, de sajnos gyakran vérzik a szívem, mikor olyan kérésekkel jönnek hozzám, amit nem tudok teljesíteni.

A jövő programról ezt mondja röviden Kramer Miksa:

— Mi eddig sem építettünk le és nem korlátoztuk a Chevra munkakörét, programmunk a jövőre is ez: tovább tartani a Chevra eddigi nivóját. Nekem azonban még van egy programom — mondja elfogódott hangon — békességet aka-

rok teremteni a hitközségi életnek minden vonalán.

Gyönyörű program ez, melynek megvalósítására alkalmasabb férfit nem is vállalkozhatik, mint Krámer Miksa. v. a.

A Szentegylet díszközgyűlésen ünnepelte Kramer Miksát

A Pesti Chevra Kadisa diszterme soha nem volt még olyan forró és bensőségteljes ünnepség színhelye, mint kedden este, amikor Kramer Miksát, a Szentegylet nagyérdemű elnökét ünnepelte 80-ik születésnapja alkalmából a főváros zsidósága. A díszközgyűlés, amelynek keretében ez az ünnepség lezajlott, az elnök iránti szeretetnek és megbecsülésnek oly hatalmas demonstrációja volt, amilyenre ennek a nagymultu intézménynek a történetében még nem volt példa. A díszközgyűlés az egész magyar zsidóság nagy ünnepévé szélesült, a hitközségek, intézmények és egyesületek egész sora vonult fel, hogy Kramer Miksát életének ezen a ritka évfordulóján üdvözölje. A Szentegylet diszterme zsufolásig megtelt a magyar zsidóság legjobbjával, akiket a Chevra tetterős agg elnöke iránti őszinte szeretet hozott össze. A megjelent előke-lő közönség sorában ott láttuk:

Az Országos Iroda képviselőiben: Dr. Gábor Gyula, dr. Bakonvi László; a PIH képviselőiben: Stern Samu elnök, dr. Glücksthal Samu, dr. Hajdu Marcel, Nagy Andor, Zahler Emil, Barna Károly, Blum Ödön; a budai hitközség képviselőiben: dr. Kiss Arnold, Szántó Jenő, Haas Lajos, Wallasz Antal; a kőbányai hitközség képviselőiben: Boschán Artur; az upesti hitközség képviselőiben: Ará-nvi Adolf, Friedmann Dénes; Hevesi Simon, dr. Bande, Schwarz Benjámin, dr. Hoffer, Farkas József, dr. Scheiber; a Mikéfi képviselőiben: dr. Stein Emil, dr. Friedmann Ignác, Klein Gyuláné; a nőegyletek képviselőiben: Vészi Józsefné, Baracs Marcellné, Rosenberg Sándorné, Fichbaum Mórné, Porgesz József, Bánó Dezső, Fismann Gyula, Steiner Mór, Luncser Pál, Bloch Sándor, Darvas

Nándor, Dinner A, Emil, Ehrlich Gusztáv, Eichbaum Mór, Eppler Sándor, Frey Kálmán, Friss Zsigmond, Glass Izidor, Gutmann Mór, Hajdu Miklós, Herczeg I. Lajos, Horvát Miksa, Károlyi Ármán, Kovács Hermann, Körmöczy Zoltán, Kulliner Gyula, Krausz Jenő, Latter Mór, Leopold Gyula, Magyar Bertalan, Michelstädter Ármán, Molnár Gyula, Munk Gábor, Patai Samu, Reichenberger Jakab, Riegler Bernát, Roth Mór, Sebestyén Rezső, Schwarz Viktor, Steiner Henrik, dr. Steiner Gyula, Szatmári Béla, Tausz Lipót, Varjas Pál, Weiler Ernő, Weisz Mór, Wertheimer Adolf, Wertheimer Lajos, Wertheimer Soma, Wiener Mór, sivo-gárdi Zöld Márton, Vámos Henrik, Reisz Henrik, Munkácsi Ernő, Szemere Samu, Fenyves Ignác, Kanizsai Dezső, Tolnai Béla, Goldberger Salamon, Komlós Sándor, Kardos Ernő, Szofer József, Abrahamsohn Manó, Tkatsch Izrael, Bettelheim Samu, Richtmann Mózes, Pattai József, Schönfeld József, Pintér Miksa, dr. Molnár Ernő, stb. stb.

„A jótékonyság apostola és szolgája“

A díszközgyűlést jánosi Engel Gyula, udvari tanácsos, elnökhelyettes nyitotta meg, aki a közgyűlés hozzájárulását kérte a Szentegylet előljáróságának azon indítványához, hogy **Kramer Miksának Szenes Fülöp** által festett életnagvságu arcképét leleplezzék és az ünnepelt nevére egy tizezer pengős alapítvány létesítsék, amelynek kamatait évente szegények támogatására fordítsák.

A díszközgyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta el az indítványokat. Ezután három tagu küldöttség ment az elnökért, akit a terembe lépésekor hatalmas óvációban részesített a közönség. — **Kramer Miksát** elsőnek **Porgesz József**

alelnök üdvözölte a Szentegylet előljáróságának nevében:

Nehéz megtalálni a megfelelő szavakat — mondotta — hogy méltán jellemezni tudjam azt a nagyszerű és önfeláldozó munkásságot, melyet Krámer Miksa a Szentegylet nemes céljai érdekében kifejtett. Az ő cselekedetei nagyszabásuak, intézkedései elárulják a leszűrődött bölcsességet. A jótékonyságnak legönzetlenebb apostola és leghivebb szolgálója ő. Szigorú, de igazságos ember. Szíve arany, jelleme sziklaszilárd, sohasem rombolt, mindig épített. A tekintélytiszteletet, amely egy közületben sincs úgy kifejlődve, mint a Szentegyletben, ő teremtette meg. Az előljáróság hála-ját és köszönetét tolmácsolom neki kérve a Mindenhatót, hogy erőben és egészségben tartsa meg az emberi kor legvégső határáig. Most pedig — mondotta végül — hulljon le a lepel Szenes Fülöp gyönyörű alkotásáról.

A közönség az areképleleplezés pillanatában ismét viharosan ünnepele az elnököt, de az ünneplésből kijutott Szenes Fülöpnek, a világhírű művésznek is, aki ezzel az élethű, remekül sikerült portréval igazán művészt alkotott.

Aki az Irás szellemében gyakorolja a jót . . .

Ezután dr. Endrei Henrik igazgató mondott nagyhatású ünnepi beszédet. — Ünnepet ül ma a szeretet — ugymond — mert a szeretet ünnepe ez a nap, amelyen oly férfiut ünneplünk, aki egész életét a szeretet munkájának szenteli. Mi nem az életkort ünnepeljük, hanem az élettartalmat és életének ezt a hátkövét felhasználjuk, hogy szeretetünkéről biztosítsuk és hálaikat kifejezzük Elnök Urnak azért a kiváló és önfeláldozó munkáért, melyet másfél évtizeden keresztül Chevránk érdekében kifejtetni méltóztatott. A kommün után, mikor a Szentegylet romokban hevert én azt vallottam, hogy csak a testet lehet megölni, a lélek él, az eszme örök és halhatatlan. **Hitem valóra is vált, mert a Mindenható** oly férfiakat kül-

dött, akik azzal a szent elhatározással álltak Chevránk szolgálatába, hogy a romokból újjáépítik. Elmondhatjuk, miként az Irás szerint a második Szentély felépítésénél mondták, hogy ime újjá épült Szentegyletünk szebb, méreteiben hatalmasabb és kihatásában elágazóbb, mint a régi volt.

Ezután Kramer elnök értékes munkásságát méltatta, mint olyan férfiút, akinek se munka, se gond, se fáradság nem sok a Chevra érdekében. — Az elnök ur Isten különös kegyeltje, akinek megadatott, hogy ebben a korban, melyet más a teljes pihenésnek szentel, a jótékonyság legnemesebb munkájában vehet részt: azokkal szemben gyakorolni a jót, akik viszontszolgálatot nem teljesíthetnek, nem hálálhatják meg és nem köszönhetik meg a jótéteményt. De Ön elnök ur, nemcsak gyakorolta a jót, de az Irás szellemében járt el, amikor mindent elkövetett, hogy másokat is részesévé tegyen a szeretet áldásos munkájának. A próféta szerint „umacdiké horabim kakauchovim“, akik sokakkal gyakorolnak jót, ragyognak, mint a csillagok. Én azt hiszem — fejezte be szavait — hogy az a legmagasabb kitüntetés, amelynek részesévé lett elnök urunk és az a nagy szeretet, amellyel ugy itt, mint az egész felekezet körében találkozok, visszfénye és sugárkévéje annak a ragyogásnak, amit a szeretetnek az a munkája váltott ki, amelyet elnök urunk egész életén keresztül végzett.

Endrei igazgató ezután a Szentegylet összes intézményeinek, személynéinek, betegeinek és szegényeinek jókívánságait tolmácsolta.

Két kitüntetés

Utána Stern Samu elnök a Pesti Izr. Hitközség üdvözlését tolmácsolta. A kitüntetés — mondotta — amelyet Kramer Miksa kapott, nem sablonos, mert nemcsak őt, hanem az egész magyar zsidóságot érte. Ez a kitüntetés közelebb hozza azt az időt, amikor szebb napok

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A nagy ünnepeken feltámadt a spanyolországi maranoszok korszaka. A titkos zsidók Spanyolországban pincékbe gyülekeztek Jomkipuri imára, mert féltek az inkvizíciótól. Pesten is rejtekhelyen imádkoztak sokan, modern katakombákban, mert féltek a hirlapilag beígért hatósági közbelépéstől. Sokan nem is mentek el imádkozni. Az el nem mondhatott imák is felszállnak és kiálltanak az Égbe. A felelősséget ezért természetesen a szertartási előljáró viseli . . . Ővé az „achrájesz“ . . .

Olvasom

Sándor Pál cikkében a következő kitételt: „Jézus, Hillel próféta tanítványa“. A Szombat olvasóinak talán felesleges megmagyarázni, hogy elsősorban is: Hillel a talmud egyik legnagyobb mestere sohasem volt próféta, másodsorban pedig: sem az evangéliumokban, sem a talmudi forrásokban nem fordul elő sehohol, hogy Jézus Hillel tanítványa lett volna. Sándor Pál szokatlanul jó és érdekes cikkét egyébként nagy élvezettel olvastam és a fenti kitételt nem is tekintem egyébnek, mint elírásnak, amit Sándor Páltól, a politikustól nem is lehet rossz néven venni. Az egészet csak azért említem meg, hogy az olvasóközönség lássa, hogy az Egyenlőség szerkesztője milyen nagy — amhoorec. Mert egy lelkiismeretes és zsidó dolgokban verzátus szerkesztő szemét nem kerülhe-

tik el az ilyen lapsusok. Ha mégis elsiklik felette, az azt jelenti, hogy ő is prófétának tartja Hillelt. Az ilyen tévedés nem tragikum egy politikus részéről, de annál szomorubb ha egy zsidó lap szerkesztője követi el.

Olvasom

Sok levelet kaptam a „Szombat“ múlt számában a zsidó leánygimnáziumról írt közleményre. A levelek azt mutatják, hogy sejtelmem sem volt arról, milyen sebes helyre nyultam. Csodálom, hogy ezt az illetékes körök nem veszik figyelembe.

Nem olvasom

Barna Károly előljáró rendet akar teremteni a hitközségi könyvtárban és peresíteni akarja azokat, akik évek sora óta nem adják vissza a kölcsönvett könyveket. Ezeknek listáján szerepel Szabolcsi Lajos is. Kíváncsian várjuk milyen stilizációban fogja a keresetet megszerkeszteni a mi kitünő főügyőszünk: Dr. Munkácsi Ernő.

Olvasom

és minden kommentár nélkül közreadom dr. Burger Dénes kiváló ügyvédbarátom hozzám írt levelét. Kedves Báltám! Már elküldésre készen állott egy névjegy, amelyen köszönteni kívántam a bekövetkező ujesztendő alkalmából, amikor a kezembe került lapjának legutóbbi száma. A „Beszélgetés egy apával, akinek a leánya ki akar térni“, — akár tény, akár poetica licencia, oly frappáns kifejező: a magyarországi zsidó állapotoknak, hogy arra indít, miszerint külön mondjak azért az élevezetért, amelyet e cikk elolvasása okozott, igaz bensőséges kö-

szönetet. Főszerkesztő Uram! Nem hiszem, hogy az utolsó esztendőben olvastam volna szomorú állapotoknak annyira igaz leírását, mint, amit ez a beszélgetés tartalmaz és most látom csak, mennyire igazat mondtam akkor, amikor egy pártközi értekezleten egy önönmagát a zsidóság szellemi vezéréként tisztelő urnak azt mondtam, hogy nem lehet elhivatott vezére a zsidóságnak az, aki a legkisebb családi egységben, a saját familiájában sem tudta megőrizni a zsidó élet tisztaságát és a saját gyermekeit nem tudta annak a hitnek a tiszteletére nevelni, amelynek most vezéréként szeretné magát tiszteltetni. Mindig nagy hive voltam Főszerkesztő uramnak, ezen cikk tartalma (függetlenül attól, hogy egy megtörtént beszélgetés, avagy érzéseit tolmácsolja) győzött meg arról, hogy annak az eszmének szolgálatába szegődjem, amelyet a Szombat képvisel.

Nem olvasom

Kevés, ijesztően kevés volt a Tóra előtti adományozás az idén. Ha a felajánlott összegekből kellene következtetni a hitek anyagi helyzetére, úgy az egyenesen kétségbeesztő volna. De azt hiszem, hogy a sovány eredménynek az oka, hogy a hitközség nem igyekszik népszerűsíteni tevékenységét a hitek előtt, pedig e nélkül legfeljebb adó folyhatik be, nem pedig önkéntes adomány.

Olvasom

Amint a Debrecenben megjelent és a Statusquo Szövetség főtitkára által kiadott zsidó naptárban olvasom, egy új „statusquo kóser“ étterem nyílt meg Budapesten: a Britannia szálloda étterme. A szállodai étterem valóban nem áll a neolog hitközség felügyelete alatt, de az említett naptár hirdetésén látjuk, hogy felvette a statusquo kóser jellegét . . . de nem díjmentesen.

Nem olvasom

A Dohány uccai templom bejárata elé elhelyezett két táblát minden elfogulatlan zsidó ember igen vegyes érzésekkel

olvashatja csak. Elsősorban az egészen ninesen egy héber szó, holott még a sírkövön is megköveteli legalább a héber nevet a zsidó hagyomány és a pesti Chevra Kadisa. És micsoda stílus-művész „követte” el ezeket tankönyvbe, vagy könyvmatosi kommunikációba való szétfolyó mondatokat, amelyekben sem lapidáris tömörség, sem erkölcsi komolyság, sem zsidó páthosz nincs. Hát nem borzasztó az, hogy a táblákon a hallhatatlanságra reflektálók többször hangoztatják a „nagy” műveket, a „nagy” alkotásokat. Csak nem lebegett követendő elv gyanánt, Heltai Jenő volt volt hittestvérünk ama kijelentése: „gondoskodjunk még életünkben hallhatatlanságunkról, mert mi lesz halálunk után azt senki sem tudja?” Még fogok ezzel a sürgősen kijavítandó epigrafikus stílustalansággal foglalkozni, egyelőre csak annyit jegyzek meg, hogy bármilyen falusi templom ama felirata: „Isten dicsőségére emelték a hívők” sokkal megkapóbb és sokkal méltóbb.

Nem olvasom

Szomorú affér foglalkoztatja most a pesti izr. nőegylet leányárvaházának vezetőségét. A botrány amelletts bizonyít, hogy a pesti hitközség előjárósága és rabbisága nem tudott becsületes zsidó atmoszférát teremteni a nőegyletnél, amely mindig önkormányzatára hivatkozott és amelynél a vezető hölgyek egy részének rokonsága ki volt térve, másik részének halvány sejtelve sem volt soha arról, mi is a zsidó filantrópia, a „cedokó” és „gemilusz cheszed.”

Nem olvasom

A szlovenszkói Nagymegyér orthodox főrabbija: Schattin Simon, az elmúlt nagy ünnepeken nem engedte, hogy fizetésképtelen, vagy csődbe jutott hitközségi tagok — amint ez szokán kisebb hitközségekben — előimádkozhassanak, ami zsidó felfogás szerint azt jelenti, hogy a közösséget képviselik Isten előtt.

Nem engedte pedig azért, mert szerinte nem jelenhetik meg, mint a közösség küldöttje az, akinek az emberekkel érintézetlen dolga van. Én amikor kiderült, hogy az egyik hitközségi tag, aki több éven át végezte a ros-hasónói sachsriszt, szintén ilyen hibában leledzik, az ősz főrabbi odaállott az előimádkojói emelvény elé, s ő végezte a funkciót. Meghatottsággal kell gondolni a mai viszonyok között az erkölcsiekben megalkuvást nem ismerő bibliai prófétáknak késői, nagymegyeri puritán utódjára!

Olvasom

Többen kérdezték tőlem, hogy minek tettem a kitérésről szóló párbeszédese cikkem elé néhány héber sort? Követtem Löw Imánuel példáját, aki teljesen modern prédikációi egynémelyike elé a középkori poétákra emlékeztető rigmusokat tesz a multba való belekapcsolódás jeléül. Én is úgy éreztem, hogy folytatom a nagy Maimont, aki vagy 750 év előtt írt egy „igeresz hásmád” című fejtegetést, amely bölesen, megfontoltan, erkölcsi komolysággal szól azokról, akik az izlám vallásra tértek át . . . kényszerből.

Nem olvasom

A budapesti orthodoxia a Tóra örömmünnepe alkalmából „Szimchász Tóra” napján a Tóra-előtti adományokat a talmud-tanulók segélyezésére használja föl. Igazán stilszerű intézkedés! Ha komolyan vesszük azt, hogy örvendünk a Tórának, gondoskodni kell arról, hogy legyenek, akik foglalkoznak is a Tannal, de nem kenyérkeresetből, hanem hivatásszerűleg s önzetlenül, mint a jesiva növendékei.

Nem olvasom

A jomkipuri istentiszteletre a zsidó katonákat is szabadságot szabták. Ez most is megtörtént, kivéve két kaszárnyát, amelynek zsidó ujjoncai nem kaptak kimenőt, hogy a templomba mehessenek imádkozni. Az utolsó percben tudomására jutott ez Eppler főtitkárnak, aki telefonon azonnal érintkezésbe lépett a kaszárnyák ügyeletes tisztjeivel. Ezek gyorsan

összeköttetést kerestek az illetékes parancsnoksággal és a rövid tárgyalásnak eredménye az lett, hogy az ujjoncok mintegy 250-en szabadságot kaptak. Kiderült, hogy tulajdonképpen félreértésről van szó. Van ugyanis egy rendelet, amely szerint az ujjoncok hat hétig nem hagyhatják el a kaszárnyát. A hosszunapi szabadságot itt tehát úgy értelmezték, hogy az ujjoncok fel vannak mentve ugyan a munka és a gyakorlatozás alól, de templomba nem mehetnek, mert ehhez el kellene hagyniok a kaszárnyát. Persze a félreértés kiderült és a 250 baka „kirukkolt” a templomba.

Olvasom

Franz Oppenheimer „Erlebtes, Erstrebttes, Erreichtes” c. könyvét, amelyben ez az orvosból lett kiváló szociológus a saját életének élményeit dolgozta fel. Egy helyen megírja, hogy mikor a szociológiai fakultáson doktorrá habitáltak, tisztelgő látogatást tett Adolf Wagner-nél, a híres antiszemita professzornál. Wagner nagyon szívélyesen fogadta a fiatal szociológust s nagy dícsérettel emlékezik meg a munkáiról. — Nem csoda, hogy olyan tehetségesen ír — mondotta — hiszen magának zsidó-feje van. Aztán Oppenheimer vállára téve kezét nevetve tette hozzá: — Tudja, én aniszemita vagyok, de azért nekem is zsidó fejem van. (Auch ich habe einen jüdischen Kopf.)

Nem olvasom

„Jó, hogy dr. Rosenák Miksa előljáró konzervatív és nem igen jár a Dohány-uccai templomba, különben tapasztalhatná, hogy a fiuknak rendezett istentiszteleten a szónoklással megbizott rabbi távolmaradással tüntet.

DR. KRIESHABER ADOLF hitközségi elnök súlyos betegségéből felépült és első útja a templomba vezetett, ahol a hitközség vezetősége és a hivek meleg ünneplésben részesítették.

szadozhatnak pincsi kutyákkal, azt nem tudom. Amikor elváltunk, eszembe jutott a Tóra egy tilalma, amely azt mondja: „A parázna nő bérét, a kutyának árát ne hozd a te Istened házába.” A törvény első részét értjük: a Tóra arra akarja a népet tanítani, hogy nem igaz, hogy a „pénznek nincs szaga”, mert az erkölcstelenség útján szerzett pénzt nem szabad, mint „snódert”, mint templomi adományt elfogadni. Erre egyébiránt a régi hitközségekben vigyáztak is és csak ilyen módon érthetők egyes jelenetek Schalom Asch „Gott der Rache” című darabjában.

De mit jelent ezzel kapcsolatban a tilalom másik része, amely a kutyának áráról szól? Miért erkölcstelen a kutyának ára, s miért helyezhető egy kategóriába a hetéra bérével? Némely magyarázó szerint „kutya” alatt a hetéra férfi vállfaját kell érteni, aminek keresményét ép oly undorral utasítja vissza a Tóra, mint a parázna nőét. Nézetem szerint e tilalom tudatalatti oka annak, hogy a zsidóság ösztönszerűleg idegenkedik a kutyatartástól, amennyiben ez nem a házörzés céljait szolgálja. A Midras elbeszélése szerint a pásztorok egy hős

kutyának siremléket is emeltek. Arról is olvashatunk, hogy valaki igen nagy megbecsüléssel viseltetett kutyája iránt, mert távollétében valaki feleségét megtámadta, amire a kutya harcképtelen-né tette. Mindezek ellenére a zsidóság zöme lehetetlenségnek tartaná, hogy például egy rabbi megjelenjen az utcán és pórázon vezessen egy diszkutyát. Kimondott vallási tilalom nincs reá, de átöröklött idegenkedés, megmagyarázhatatlan atavizmus, melynek gyökerei visszamennek az említett Tóra-tilalomra, amelynél a kutya az erkölcstelenséggel kapcsolatosan szerepel. S ha már a pénznek nincs is szaga a mi időnkben, a zsidóság a régi parancsból még mindig meg akarja tartani a kutyára vonatkozó részt. A zsidó néplélektannak kutatói több ilyen őskori rudimentumot mutathatnának ki a mai zsidóság életében s gondolkodásában.

Keresztény barátomnak pedig legközelebb úgy fogom megmagyarázni: „Tudod: szabad ugyan, de nem illik, hogy a rabbi az utcán egy négylábu nagy kutyával sétáljon, még ha azt valaki snóderolta is neki, mert ezzel tekintélye ebek harmincadjára jut”.

Népszerűsítsük a hitközséget!

Mielőbb el kell törölni a gabellát!

Aki a pesti izr. hitközség tagjaival beszélget a hitközség ügyeiről, aki hallgatja, hogy milyen a közhangulat, azzal a közösséggel szemben, melynek ők adófizetői és erkölcsi részesei. — az tulzás s minden aláfestés nélkül azt állapíthatja meg: *a hitközség bizony nagyon népszerűtlen.* Az emberek nagy része a hitközségben valamelyes felekezeti politikai alakulatot lát, ahová adót kell fizetni és az ügyeket úgy intézik, hogy őt meg sem kérdezik, hogy ő bele nem szólhat. Ezt a népszerűtlenséget természe-

tesen nagyban fokozza a nehéz gazdasági helyzet és az ezzel kapcsolatos elkeseredettség.

A hitközség vezetőségének éppen ezért elsősorban arra kellene törekednie, hogy a *hivek táborában kedvezőbb légkört teremtsen*, az értékeesebb hitközségi réteget magához vonzza, hogy ilyen módon a lelkek harmóniáját, amelyek nélkül nincs erkölcsi közösség — előkészítse.

A dolgot elsősorban ott kell megfogni, hogy az emberek ne higyjék, hogy *a hitközség csak*

adót kér, díjakat szed, de nem ad érte semmit. Legyünk tisztában az-
zal, hogy a tagok túlnyomó része
egyáltalában nem talál rekompén-
zációt az ő adójáért abban, hogy a
hitközség fényes építkezéseket esz-
közölt és kifelé méltó módon rep-
rezentálja kulturális tevékenység-
gét. Nem! Az emberek zöme egy-
általában nem büszke ezekre az
építkezésekre. Sőt: egész másféle
gondolatokat ébresztenek benne.

*A hitközséget népszerűsíteni kel-
lene.* A lelkek propagandáját kell
megkezdni. Ennek sokféle módja
van, de a következő sorokban ki-
akarjuk fejteni, hogy a hitközség
valláserkölcsei testületi minőségében
egy előkelő gusztussal rendkívül
emelné presztizsét éppen annál a
rétegnél, amelyet a hitközség val-
lási szempontból legértékesebb ele-
mének kell tekinteni. Ez a réteg, —
hacsak a hitközség nem akar tel-
jesen reform-hitközség lenni, — vagy
egy felekezeti színezetű gazdasági
testület, — kétségkívül a rituális
háztartást vezető hívők.

A pesti hitközség területén a
tagok 7—8%-a vezet kóser háztar-
tást. Ez ugyan megdöbbenően ke-
vés, de most nem akarunk morali-
zálni (ez a rabbiknak a dolga!) ha-
nem csak megállapítjuk a tényál-
lást. Épp ilyen tényállás az is, hogy
a rituálisok a középosztály, de leg-
inkább a kis polgári osztály sorá-
ból kerülnek ki.

*Aki egy kg. marha vagy borju-
hust vásárol, fizet a hitközségnek
31 fillért gabella (husadó) címén.
Ha baromfit vásárol vagy vágat,
akkor leró egy csirke után n24, egy
kacsa után 40, egy liba után 50 fil-
lér gabellát.*

Ha minden fogyasztási adó
igazságtalan, akkor az ily módon
való adószedés kétszeresen az, mert
*azok lesznek külön megadóztatva,
akik a hitközségnek a zsidó jelle-*

get adják. A berlini reformhitköz-
ségben nem így gondolkodnak,
egyenesen palesztinai munkás-telepeken
sem, de e két szélsőség között a
földkerekségen mindenütt hitköz-
ség nem képzelhető el kásruszt tar-
tó zsidók nélkül.

A gabella lefizetés mai módjá-
nak igazságtalansága valósággal
megdöbbenítővé fokozódik, ha a kö-
vetkező számadatot tekintjük: *A
hitközségi tagok 7—8%-át kitevő
rituálisok a rendes kultuszadójukon
kívül még külön annyi adót fizet-
nek, hogy ez az egész adóbevételek
több, mint 15%-át teszi.* Hát luxus
egy hitközségben a kásruszt? Vagy
pedig büntetendő, pénzbüntetéssel
sujtandó cselekmény?

Ez igazságtalan és tarthatatlan
állapot, amely a hitközséget a leg-
vallásosabb hívői előtt mindig csak
adó- és illetékhivatalnak fogja fel-
tüntetni. Ha azt akarjuk, hogy a
hitközség valóban népszerű legyen,
akkor tenni kell e téren valami jót,
erkölcsöt és igazságot. *El kell töröl-
ni a gabellát és a hitközség vallá-
sos tagjainak terhein könnyíteni
kell.*

Ceterum censeo gabellam de-
lendam esse!

De nem veszíti-e el ezáltal a
hitközség az eddigi igazságtalan-
ságból befolyó 100.000 pengőt?

Nem! — Ezt egy következő
cikkben fogom megvilágítani.

Jólesz Rajos.

ESKÜVŐ. Diszes keretek között ve-
zette oltárhoz f. hó 12-én Keszei Vincze,
a Vendéglős Ipartestület elnökének leá-
nyát: **Krisztina, Máriát, Rákosi-Nászay
Károly** kuriai bíró fia: Károly gépész-
mérnök. A templomot zsufolásig megtöl-
tötte a mintegy 2000 főnyi ünneplő kö-
zönség, akik között ott láttuk a felsőház,
képviselőház és a főváros reprezentán-
sait, a különböző felekezetek vezető tag-
jait és a Nemzeti Színház művészeit. Az
örömszülőket felkeresték a Hitközség és
a Chevra vezető tagjai, ezek között a
nesztor: **Ehrlich G. Gusztáv**, lelkes sza-
vakkal üdvözölte az ifju párt.

Tagavatás a Chevrában

Mikor Ábrahám felesége meghalt, a pátriarcha megvásárolta sírhelyül a Machpéla barlangot. Ez az alapja a Chevra Kadisának, amely intézmény olyan ősrégi, mint maga a zsidóság.

Ez az ősi tradíció napjainkig fenmaradt. Bárhol a világon letelepszik néhány zsidó, első dolguk megalapítani a Szentegyeletet, amely nemcsak neve, de hivatása szerint is legszentebb intézménye a zsidóságnak: eltemeti a halottakat, megvigasztalja a gyászolókat és gyámolítja a betegeket, aggokat és árvákat.

A jótékonyság nemes bibliai erényét gyakorolja a Chevra Kadisa s hogy ezt minél eredményesebben tehesse, ehhez szüksége van a zsidó társadalom áldozatkészségére. A Pesti Chevra Kadisa, mely a világnak egyik legnagyobb és legfőbb altruista intézménnyel rendelkező Szentegylete, három évenként szokta megrendezni ünnepélyes tagfelvételét, hogy lehetővé tegye a zsidó hivek ezrei számára a legszentebb zsidó erények gyakorlását.

Most négy év után novemberben rendezi meg a Chevra Kadisa a tagfelvétel aktusát, amelynek keretében ismét ezer és ezer zsidót avatnak fel „Ochinu ato” — „Testvéreink vagy” — jelszóval Chevra-tagokká. Ezuton is felszólítjuk hiveinket, hogy minél tömegesebben jelentkezzenek tagfelvételre, mert a Chevra Kadisa ezekben a súlyos időkben csak így tudja nemes hivatását teljesíteni, ha az áldozatkész hivek minél nagvobb tömege áll melléje. A tagfelvétellel egyébként mindenki *autonomikusan* a *Pesti Izr. Hitközség bekebelezett tagjává válik* és részese lesz mindazoknak a jogoknak, amelyek a hitközség tagjait megilletik.

HIREK

HLATKY ENDRE bucsuja a sajtóosztálytól. Antal István az új sajtófőnök, pénteken délben vette át hivatalát. A sajtóosztály tisztviselőkara nevében Rákóczi Imre osztálytanácsos üdvözölte az új sajtófőnököt, aki meleg szavakkal mondott köszönetet és a tisztviselők támogatását kérte. Az új sajtófőnök üdvözlése előtt bucsuztak el Hlatky Endrétől, az eddigi sajtófőnöktől. Rákóczi Imre méltatta Hlatky Endre érdemeit, aki meghatva mondott köszönetet munkatársainak.

A BUDAI IZR. HITKÖZSÉG főtemplomában, a Roshasonói és Jomkipur-i főünnepek istentisztelete zsufolt padsorok előtt folyt le. Mindkét főünnepen *dr. Kiss Arnold* vezető-főrabbi magas röptü beszédében méltatta jelentőségét. Az énekrészeket *Sirota Sándor* főkantor látta el, a tőle megszokott művészettel. A Tóra előtti adományozások aránylag magasabbak voltak, mint a pesti hitközség területén, ami arra mutat, hogy a budai hitközség tagjainak száma az utóbbi időben lényegesen emelkedett.

ZSIDÓ ÉVKÖNYV. Megjelent Kecskeméti Vilmos kitünő kollegánk érdekes és ismeretterjesztő évkönyve, mely külföldi viszonylatban is komoly alkotást jelent. Sok figyelemremélló dolgozatok közül ki kell emelnünk *dr. Kohner Adolf* cikket: „A magyar zsidóság útja”, melyben a kiváló szociológus nagy műveltséggel és tudással tárgyalja a magyar zsidóság iövendőjét. Hevesi Simon hadakozik a Marxizmus ellen. Hartstein Lajos érdekes visszaemlékezéseket közöl. *Dr. Glücksthal Samu* a Dohány-uccai építkezésekről ír. *Dr. Hajdu Marcell* leszögezi, hogy ezután elódázhatatlan a PIH alapszabályainak módosítása a választás komoly titkossága és az összeférhetetlenség beiktatásával. *Wallenstein Zoltán* és *Kecskeméti György* érdekes cikkekkel szerepelnek. *Dr. Kallós Henrik* a szombati hetivásár problémájával foglalkozik. Írtak még cikkeket *Rubinstein Mátyás* főrabbi,

